

4. Зарубин В.Г. Межнациональные отношения, национальные партии и организации в Крыму (начало XX в.-1921 г.) // Историческое наследие Крыма. – 2003. – №1. – С. 53-83.

5. Королев В.И. Таврическая губерния в революциях 1917 года (Политические партии и власть). – Симферополь: Таврия, 1993. – 86 с.

6. Надинский П.Н. Победа Великой Октябрьской социалистической революции в Крыму // Борьба большевиков за власть Советов в Крыму. – Симферополь, 1957. – С. 93-111.

7. Оболенский В.А. Крым в 1917-1920-е годы // Крымский архив. – 1994. – №1. – С. 59-86.

8. Триумфальное шествие Советской власти. Ч. 2. – М.: Издательство Академии Наук СССР, 1963. – 495 с.

9. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали у двох томах. – К.: Наукова думка, 1997. – Т. 2. – 422 с.

10. Федунів В. Ставлення рад і самоуправлєнь Таврійської губернії до Центральної Ради та УНР // Історія: Третій міжнародний конгрес українців. – Харків, 1996. – С. 73-77.

11. Южные ведомости (Симферополь). – 1917.

12. У джерелах не збереглися порядковий номер, дата й рішення цього форуму. Тому можна тільки припустити, що це міг бути III-й губернський з'їзд, який планувався у середині осені.

Гальчинський В.Л.

УДК 94(477.4+476)

ДИВЕРСІЙНА ТА ВІЙСЬКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРНІГІВСЬКО-ВОЛИНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО З'ЄДНАННЯ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ О.Ф. ФЕДОРОВА НА ТЕРИТОРІЇ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ТА БІЛОРУСІ (1943-1944 РР.)

У статті показано диверсійну та військову діяльність партизанів Чернігівсько-Волинського з'єднання в тилу німецьких військ під час Великої Вітчизняної війни. Висвітлюється повідомлення радянських партійно-партизанських керівників про боротьбу партизан-федорівців проти нацистських окупантів. Показано стратегію та тактику боротьби Чернігівсько-Волинського партизанського з'єднання. Розкриваються причини ефективної боротьби партизан-федорівців проти ворогів.

Ключові слова: Чернігівсько-Волинське партизанське з'єднання, партизани, Олексій Федоров, окупанти, Ковельський вузел.

Значимість теми визначається тим суспільним інтересом, щодо діяльності радянських підпільників та їх командирів на початковому періоді війни з німецькими загарбниками, який збільшився останнім часом у зв'яз-

ку з тим, що протягом десятиліть радянська історична наука пояснювала існування масової всенародної боротьби проти нацистських окупантів в Україні проявом радянського патріотизму та позитивним ставленням багатьох її жителів до діяльності ВКП(б) та КП(б)У. З розсекречення архівних матеріалів можна побачити чимало цікавих документів, які вказують на обставини виникнення, діяльності та причини поповнення партизанських з'єднань в Україні, які з наближенням фронту на захід, за наказом Українського штабу партизанського руху перебазувались на територію Правобережної України.

У роки Великої Вітчизняної війни на окупованій ворогом території України розгорнулась широка боротьба партизанських формувань та підпілля. Одним з найбільш відомих та ефективних партизанських з'єднань, які боролись проти нацистських окупантів було Чернігівсько-Волинське партизанське з'єднання, очолюване Олексієм Федоровим. Сам він належав до тих партизанських командирів, діяльність яких сприяла переростанню стихійних дій окремих груп і загонів радянських громадян, що боролись з німецькими загарбниками на тимчасово окупованій території України, в організований рух опору. Попри те, що в історичній літературі досить ґрунтовно написано про форми і методи боротьби партизанів Чернігівсько-Волинського партизанського з'єднання, розкривається їхній внесок в досягнення перемоги над ворогом, надмірна заідеологізованість праць написаних протягом 1950-1980-х років, а також обмежений доступ до архівних матеріалів, ускладнювали об'єктивне дослідження діяльності народних месників цього з'єднання.

Серед різноманітної кількості літератури, що вийшла за сім останніх десятиліть на особливу увагу заслуговують такі праці: "Україна партизанська. Партизанські формування та органи керівництва ними (1941-1945 рр.)", "Партизанская война на Украине. Дневники командиров партизанских отрядов и соединений. 1941-1944", Кентія А.В., Лозицького В.С. "Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт в тилу вермахту в Україні (1941-1944)" та інших авторів. Важливим є те, що в цих новітніх виданнях на основі нових фактів дається більш повна та об'єктивна картина боротьби народних месників проти німецьких загарбників, оскільки в цих працях наводяться записи у щоденниках партизан Чернігівсько-Волинського з'єднання та різноманітні оцінки діяльності партизан-федорівців з боку керівництва УШПР. Враховуючи це, актуальним залишається розкрити роль двічі Героя Радянського Союзу О.Ф.Федорова в організації народної боротьби проти нацистських окупантів на території Правобережної України та Білорусі. Крім того, відкритим лишається питання: наскільки керівник

Чернігівсько-Волинського партизанського з'єднання Олексій Федоров був залежним від партійного та партизанського керівництва України, чи проявляв він іноді самостійність у прийнятті важливих рішень щодо тактики та стратегії боротьби з нацистськими загарбниками. Мета даної статті полягає у тому, щоб надати оцінку діяльності партизан-федорівців з боку як вищого партійно-партизанського керівництва України та інших відомих партизанських керівників того періоду, так і гітлерівського військового командування в Україні, висвітлити час та місце здійснення партизанами Чернігівсько-Волинського з'єднання диверсійних актів проти ворогів, а також показати, які негативні наслідки для німецьких окупантів мала діяльність народних месників цього з'єднання, визначити як реальну кількість партизан цього з'єднання, так і справжню кількість ворогів та німецьких комунікацій, ліквідованих їми.

Під час Великої Вітчизняної війни партизани під керівництвом Олексія Федорова спершу вели боротьбу проти нацистських загарбників на території Чернігівської області. Протягом вересня 1941-березня 1943 років вони провели близько 50 боїв, вбили та поранили більше 5000 німців та їх посібників, знищили більше 100 автомашин та мотоциклів ворога, висадили в повітря близько 10 складів зі зброєю та приблизно 50 мостів, пустили під укіс біля 40 німецьких поїздів. 2 березня 1943 року Олексій Федоров отримав наказ начальника Штабу партизанського руху України Тимофія Строкача: "Про передислокацію командира об'єданого партизанського загону, Героя Радянського Союзу Федорова та комісара загону Дружиніна на Правобережну Україну". Одним з головних завдань з'єднання було проведення диверсійних актів на шляхах сполучення з метою знищення живої сили і техніки ворога, ускладнення матеріально-технічного постачання його війська. В наказі, зокрема, зазначалось: "Загонам Федорова, що знаходяться на шляху прямування з Чернігівської у Волинську область, чисельністю 2200 осіб вивести з ладу залізничні вузли Ковель-Луцьк-Буськ для чого: знищити 5 залізничних мостів: а) через р. Стир – 60 км на південний схід від Ковеля, довжиною 140 метрів, на залізниці Ковель-Ківерці, б) через річку Турья – 25 кілометрів північніше Ковеля, довжиною 150 метрів на залізниці Ковель-Самінь Каширський; в) через річку Стохід – 50 кілометрів східніше Ковеля, довжиною 85 метрів залізниці Ковель-Сарни, г) через річку Вишва – 35 кілометрів північно-західніше Ковеля, на шляху залізниці Ковель-Брест-Литовськ довжиною 50 метрів на 1-й та 2-й колії, д) через річку Тур'я – 25 кілометрів південніше Ковеля, довжиною 55 метрів на залізниці Ковель-Володимир-Волинський."

Крім того, наказувалось вивести з ладу залізничну лінію Рожище-Луцьк, для чого вимагалось: підірвати міст через річку Стир, який знаходився на

5 кілометрів південіше Рожище на лінії Луцьк-Рожище [14, арк. 25]. Провівши спеціальну підготовчу роботу до рейду, 11 березня 1943 року Федоров видав наказ, в якому з'єднанню партизанських загонів пропонувалось 13 березня 1943 року до 8-ї години ранку зосередитись в населених пунктах: Олександрівка 2, Познопали, Костіна, Рудня та Вир. При переході залізничної дороги Гомель-Бахмач загоноу імені Сталіна наказувалось виставити бокові застави силою однієї роти із завданням обов'язково мінування цієї залізниці [14, арк.8]. 13 березня 1943 року в іншому своєму наказі Федоров зобов'язав командира 1-го загону імені Щорса Лисенка з надісланими йому 20-ма партизанами забезпечити переправу з'єднання через Дніпро шляхом покладання дошок на берегові розливи річки. Крім того, від Лисенка вимагалось висадити на правий берег Дніпра дві роти партизанів та організувати бокову охорону на березі річки [Там само, арк.10]. Виконуючи рейд в західні області УРСР, з'єднання під керівництвом О.Ф.Федорова прийняло армійську стройову організацію. Були сформовані батальйони, підлеглі штабу з'єднання. Замість партбюро створювалась парткомісія, що була перетворена в підсумку в партійний комітет, який в практичній роботі був підлеглим підпільного обкому КП(б)У [3, с.38].

2 червня 1943 року було створено Волинський підпільний обком КП(б)У, а 23 червня 1943 року ЦК КП(б)У затвердив його в такому складі: О.Ф. Федоров (секретар обкому), В.М. Дружинін, С.Д. Герасименко, Ф.І. Лисенко, Я.З. Михайлов (члени). Обком мав діяти на базі Волинського партизанського з'єднання. Підпільному обкому КП(б)У підпорядковувалась партійний комітет з'єднання, який здійснював керівництво 22 первинними партійними організаціями, кількістю до 400-х комуністів [4, с. 90]. Наприкінці червня 1943 року Волинський підпільний обком КП(б)У та партизанське з'єднання О.Ф. Федорова, яке прибуло на Волинь та дислокувалось в лісах біля хутора Лобне Камінь-Каширського району, почали вести активні бойові дії на комунікаціях ворога. Партизани-федорівці 3 липня 1943 року, увійшовши у свій оперативний район, розпочали організацію диверсій з метою виведення з ладу Ковельського залізничного вузла. Цього ж дня О. Федоров надіслав в УШПР донесення, в якому зазначалось, що "з'єднання закінчило рейд і прийшло в новий район бойових дій, здійснивши 250-кілометровий марш, перебуває в Ковельських лісах і приступило до практичного виконання плану щодо виведення з ладу Ковельського залізничного вузла" [4, с.114].

Що стосується самої тактики ведення бойових дій проти німецьких окупантів, то Олексій Федоров негативно відносився до наказу Центрального штабу партизанського руху при Ставці ВГК "Про партизанську рейкову

війну на комунікаціях ворога", видану у середині липня 1943 року. Зміст цього документа полягав у тому, що вагу диверсійної діяльності партизанів пропонувалося перенести не на підрив ешелонів, а на руйнування в будь-який спосіб залізничної колії і на якомога більшої площі, а "рейкова" війна вимагала значних витрат вибухівки, в якій партизани України відчували постійний дефіцит [6, с.227]. Натомість Олексій Федоров та мінери-підривники його з'єднання надавали перевагу саме масовому пущенню під укіс німецьких залізничних ешелонів. Результати диверсійної діяльності пртизан-федорівців щодо ліквідації ворожих ешелонів не забарились. Вже 20 липня 1943 року О.Федоров передав радіограмою до УШПР: "Від 7 по 16 липня 1943 року залізниця Ковель-Сарни не працює 8 діб." [6, с.228].

Федоров націлював своїх партизанів на ефективну диверсійну діяльність проти загарбників. Зокрема, у своєму наказі від 28 липня 1943 року він вимагав від них закрити залізницю Ковель-Брест, щоб з 29 липня 1943 року цією залізницею не пройшов жоден ешелон ворога [15, арк. 22-23]. Доказом ефективної діяльності партизан Олексія Федорова було те, що в доповідній записці ЦК КП(б)У Верховному головнокомандувачу збройними силами СРСР "Про хід виконання партизанами України плану бойових дій партизанських загонів на весняно-літній період 1943 р." секретар ЦК КП(б) України М.С. Хрущов у серпні 1943 року доповідав про те, що внаслідок масового застосування нових протипоїзних мін уповільненої дії лише одним з'єднанням генерал-майора Федорова з 7 липня до 10 серпня 1943 року було пущено під укіс 123 німецькі ешелони та повністю паралізована робота Ковельського залізничного вузла [10, с.288-289]. Ефективна діяльність була відзначена також у повідомленні начальника УШПР П.Пономаренка про заходи щодо розвитку партизанського руху на Правобережній Україні з листопада 1942 р. до 1 липня 1943 року. В ньому зазначалося: "...З'єднання партизанських загонів під командуванням Героя Радянського Союзу, генерал-майора Федорова, комісара підполковника Дружиніна та начальника штабу капітана Рванова на сьогодні складається з 5-ти загонів, із загальною кількістю особового складу 2218 осіб, не враховуючи великого загону, виділеного для самостійних дій. Особливо зросло це з'єднання за останній час за рахунок місцевого населення.

За період рейду і діяльності на Правобережжі до 1 липня (1943 – В.Г.) з'єднанням було ліквідовано: солдат та офіцерів ворога – 2021 особа, складів – 3, заводів – 8, автомашин – 29, підірвано залізничних та шосейних мостів – 25, пущено під укіс 7 німецьких ешелонів." [10, с.290]. Діяльність партизанського з'єднання О.Федорова щодо підриву ворожих

ешелонів на комунікаціях в районі Ковеля належним чином оцінював також легендарний партизан та розвідник Великої Вітчизняної війни, заступник начальника УШПР Ілля Старінов. У листі на ім'я Федорова він писав: "В розгромі ворога та вигнанні його з Лівобережної України, безумовно, одним з важливих факторів є майже фактичне закриття Вами таких важливих залізничних магістралей, як: Брест-Рівне, Рівне-Мінськ, Ковель-Сарни. Вже тепер з показань полонених зрозуміло, що для перекидання військ з Гамбурга до Харкова доводилось користуватись румунською дорогою, тобто це збільшувало німцям дорогу ще на тисячу кілометрів" [9, с.231].

Свідченням серйозного занепокоєння диверсійною діяльністю партизан-федорівців з боку німців є запис у щоденнику гітлерівського офіцера Карла Дорфмана: "Ми не можемо ні виїхати, ні під'їхати до залізниці. Вузлові станції Ковель і Рівне паралізовані з серпня 1943 року. В розпал нашого наступу, а потім у сумні дні відступу в північній частині України поїзди не ходили нормально і часто траплялись аварії. А тепер я повинен сидіти в жалюгідній хаті і турбуватись про охорону від бандитів залізничної лінії. Стає страшно оглядати місцевість: скрізь залишки зруйнованих поїздів. Жоден день в моєму районі не минає без залізничних катастроф. Російські партизани встановлюють пекельні міни, які ми відмовились демонтувати і які повинні вибухнути; часто доводилось підривати рейки там, де згідно з нашою підозрою, були міни... Мінами вони (партизани – В.Г.) завдають нам непоправної шкоди, а самі залишаються неушкодженими" [2, с.52].

Усього у з'єднанні О.Ф. Федорова було 90 мінерів-диверсантів, 100 кулеметників, 187 автоматників та 54 мінометники. Про ефективність бойової діяльності з'єднання Федорова свідчить хоча б те, що лише комсомольці цього з'єднання знищили біля 295 ешелонів ворога [1, с.124]. Восени 1943 року партизани-федорівці продовжили диверсійну діяльність: 16 та 18 вересня в районі Олика-Олександрія ними було підірвано поїзд з боєприпасами, що прямував у бік фронту та поїзд з пшеницею, який ішов до Німеччини. Внаслідок цих двох диверсій рух поїздів припинився на 6 та 12 годин відповідно [8, с.578]. У жовтні 1943 року народні месники продовжили свою диверсійну діяльність: 2 жовтня 1943 року в районі Рудечка-Ромашківка вони підірвали поїзд з боєприпасами та автомашинами. 4 жовтня у цьому ж районі було підірвано поїзд з автомашинами, а також новітніми на той час танками "Тигр". Внаслідок цієї операції рух поїздів було затримано на 7 годин. А 6 жовтня 1943 року в районі Рудечка-Клевань партизани підірвали поїзд з живою силою ворога, який прямував у бік фронту, внаслідок чого рух затримався на 5 годин. У цей же

день було підірвано санітарний поїзд, що прямував до Німеччини. 7 жовтня 1943 року в районі Рудечка-Ромашківка партизани-федорівці підірвали поїзд з паливом та машинами, що прямував у бік фронту. Наступного дня в цьому районі о 10 годині було підірвано поїзд зі станками, моторами та іншими технічними обладнаннями, що йшов до Німеччини.

9 жовтня 1943 року в районі Зверев-Олександрія в 11 годин був підірваний санітарний поїзд, що прямував до Німеччини. В результаті цієї диверсії було вбито 17 гітлерівців. Протягом 12-13 жовтня 1943 року партизани знищили ще 2 ворожі ешелони: один з них перевозив автомашини та боєприпаси, прямуючи в бік фронту, а другий – той, що прямував на захід, в бік Німеччини [8, с.580-581]. У зв'язку з вдалою диверсійною діяльністю Чернігівсько-Волинського партизанського з'єднання Хрущов на початку жовтня 1943 року ще раз написав Федорову: "Бойовими діями ваших загонів було підірвано за всі місяці 281 ешелон ворога, вітаю. В найближчий час викинемо Вам необхідну кількість вибухових речовин. Здійсніть заходи щодо посилення диверсійних дій на німецьких комунікаціях " [13, арк.9].

Усього за період бойової діяльності з 7 липня по 1 листопада 1943 року партизанами Чернігівсько-Волинського з'єднання було знищено приблизно 300 німецьких ешелонів, 2 бронепоїзди, 308 паровозів, 2204 вагони в тому числі: 737 з живою силою, 46 з озброєнням, боєприпасами та технікою, 14 з артилерією та мінометами, 582 з харчами. Було пошкоджено 32 паровози, 322 вагонів, 75 платформ. При цьому партизани знищили 8297 німецьких солдат та офіцерів, поранили близько 919 осіб. Одночасно вони знищили приблизно 500 поліцаїв, вивели з ладу одну нафтобазу, 2 залізничних мости, підірвали 11 кілометрів залізничного полотна, спалили 36 цистерн бензину, 4 мотодрезини. Партизанами-федорівцями було захоплено 12 ручних кулеметів та 96 гвинтівок. [15, арк.219] За мужність і хоробрість у боях з фашистами сотні партизан з'єднання були нагороджені орденами та медалями СРСР, а 14 бійцям і командирам було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У січні 1944 року ЦК КП(б)У та УШПР поставили перед партизанським з'єднанням О.Ф. Федорова завдання щодо взяття міста Ковеля, руйнування залізничного вузла та підприємств військового значення, а також знищення німецьких гарнізонів та захоплення їх документів. Готуючись до здійснення цієї операції, Федоров видав наказ, в якому вимагав від командира бригади ім. Ванди Василевської Шелеста С.П, комісара бригади Кременецького В.А, начальника штабу Канарцева М.А, заступника командира

бригади з розвідки Беді Г.М. з групою у кількості 520 осіб 18 лютого 1944 року виступити в район бойових дій до лісу, що знаходився на відстані 10 кілометрів на південний схід від Парчева. В наказі вимагалось:

а) Організувати підриви ворожих ешелонів на залізниці Люблін-Холм та на ділянці станції Іжев-Ріовець, а також на залізниці Луків-Брест, на ділянці станції Межиріччя-Городники та на залізниці Люблін-Луков. б) Організувати мінування та засади на шосейних дорогах Люблін-Холм, Люблін-Влодава, Луків-Парчев-Вишниця та руйнування телефонно-телеграфного з'язку на шосе та залізничних магістралях. в) Вести постійну розвідку німецьких гарнізонів та пересування військ в районі військових дій. Результати негайно повідомити в штаб партизанського руху та у штаб частини з вказівками нумерацій частин, роду військ, чисельності та напрямком руху, для чого розвинути широку сітку агентурної розвідки. г) Організувати широку роз'яснювальну роботу серед місцевого населення із завданням створення нових польських партизанських загонів, диверсійних груп для боротьби з німецькими окупантами. Крім того, у цьому наказі Федоров вимагав від свого заступника з диверсійної служби Єгорова забезпечити бригаду імені Ванди Василевської необхідною кількістю вибухівки та підривного майна [12, арк.58-59].

Не бажаючи втрачати ковельський залізничний вузел, гітлерівське командування зосередило біля нього значні сили та сильно зміцнило місто. За даними партизанської розвідки та свідченням підпільників, підступи до міста перепиняла система дзотів, окопів, протитанкових рвів, дротяних загороджень та мінних полів. В самому Ковелі на перехресті вулиць були збудовані дзоти та заміновані основні будівлі. На північній та північно-східній околицях були встановлені дві батареї артилерії важких калібрів. В засадах було десять танків та бронемашин. Гарнізон Ковеля складався з декількох тисяч німецьких та угорських солдат. Розуміючи, що своїми силами партизанам буде важко провести таку складну операцію, командир з'єднання О.Ф. Федоров виїхав у штаб 2-го Білоруського фронту з пропозицією про спільну операцію щодо оволодіння Ковелем з партизанським загonom Ф.Малікова. На нараді у штабі 2-го Білоруського фронту було вирішено, що удар по Ковелю партизани Федорова будуть наносити з північно-східного напрямку. З метою гарантованого виконання операції О.Ф.Федоров вирішив перекинути сюди з інших ділянок два додаткові батальйони [5, с.136-137].

В ніч на 23 лютого 1944 року загопи обох з'єднань вийшли на визначене місце та зав'язали бій на підступах до Ковеля. Особливо жорстока боротьба розгорнулась за Несухоеже (18 кілометрів від Ковеля). Тут за

добу до початку операції знаходилась лише одна рота ворога. Але в самий останній момент з Ковеля прибуло два батальйони 17-го полку СС. Від раптового нападу гарнізон захищала річка Тур'я, що протікала вздовж села. Німці кожен вечір закидали її гранатами, не даючи їй замерзнути. Попри те, що завдання щодо оволодіння містом не вдалось виконати, німцям протягом п'яти днів бойових дій було нанесено значні втрати в живій силі та техніці. Партизанами Федорова на підступах до міста було знищено 1264 німецьких солдат та офіцерів, 4 танка та 58 автомашин. Своїми діями партизани відтягнули на себе значні сили противника, тим самим надаючи допомогу військам 1-го Українського фронту в завершальний період визволення міста [7].

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 січня 1944 року генерал-майор Олексій Федорович Федоров вдруге був удостоєний звання Героя Радянського Союзу і в лютому 1944 року О.Ф.Федоров отримав у Києві другу "Золоту Зірку" з рук Микити Хрущова [8, с.661]. 1 березня 1944 року Федоров видав наказ, в якому вимагав групам під керівництвом Кравченка вийти на залізницю Ковель-Брест, на ділянку Малорита-Заболоття. А групі під керівництвом Єгорова наказувалось вийти на залізницю Брест-Пінськ. Обидві групи, згідно цього наказу, повинні були організувати руйнування шлюзів Крулевського каналу, а також не допустити рух суден ворога по каналу на захід [12, арк.72]. Ці поставлені завдання партизанами-федорівцями були виконані. Підричники зі з'єднання О.Ф.Федорова у січні 1944 року підірвали 15 ешелонів ворога, в лютому, березні, квітні 1944 року: 36, 68, 43 німецькі ешелони відповідно [11, с.82]. Навесні 1944 року партизани-федорівці зустрілись з військами Червоної Армії, вийшли в радянський тил і у квітні того ж року з'єднання було розформоване.

Таким чином, Чернігівсько-Волинське партизанське з'єднання було одним з найбільш ефективних суб'єктів збройного опору проти німецьких загарбників під час нацистської окупації України. Завдяки застосуванню тактики масового підриву німецьких залізничних ешелонів разом із руйнуванням залізничних колій, всього на території Правобережної України та прилеглої Білоруської території партизанами цього з'єднання було вбито близько 9000 німців та їх пособників, підірвано приблизно 500-т ворожих ешелонів та 8 бронепоездів ворога, зруйновано 47 залізничних та 84 шосейні мости, 35 км залізничного полотна, знищена велика кількість автомашин, мотодрезин, тракторів, 65 складів та 7 вузлів зв'язку. Було захоплено багато трофеїв: сотні одиниць бойової техніки та озброєння. Внаслідок диверсійних дій партизан-федорівців та їхніх бойових побратимів німці втратили змогу перевозити зброю та боєприпаси на східний

фронт. З'єднання О.Ф.Федорова завдало ворогові великої шкоди, що у свою чергу суттєво допомогло радянським військам та прискорило звільнення України від нацистських загарбників. Проте, попри те, що у даній статті викладано інформації щодо диверсійної та військової діяльності партизан Чернігівсько-Волинського партизанського з'єднання перспективним лишається знайдення інформації та публікації у подальших наукових статтях стосовно етнічного складу, взаємовідносин з місцевим населенням та іншими партизанськими формуваннями, а також заняттям у вільний від боїв час партизан цього з'єднання.

Halchinsky V.L.

**THE DIVERSION'S AND MILITARI'ES ACTIVITIES
CHERNIHIV'S-VOLYN'S JUNCTION ON THE TERRITORY
RIGHT-BANK UKRAINE AND BELARUS BY RULLED FEDOROV
IN THE REAR GERMANIE'S SOLDIERS IN 1943-1944**

Diversion's and militari'es activities partizans Chernihiv's-Volyn's junction during the Great patriotic war on the territory Right-bank Ukraine and Belarus in the rear germanie's soldiers are show. Announcement the soviet party-partizan's leader's about fuight of Fyodorov's partizans against nazie's occupant's are review's. Strategist and tactics fuight Chernihiv's-Volyn's junction are show. The reasons why the fuight of Fyodorov's partizans against enemies was efective.

Key words: Chernihiv's-Volyn's, partizan's junction, partizans, Alexei Fyodorov, Kovel's railway junction.

Гальчинский В.Л.

**ДИВЕРСИОННАЯ И ВОЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
ЧЕРНИГОВСКО-ВОЛЫНСКОГО ПАРТИЗАНСКОГО
СОЕДИНЕНИЯ ПОД РУКОВОДСТВОМ А. Ф. ФЕДОРОВА
НА ТЕРРИТОРИИ ПРАВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЫ И БЕЛОРУСИИ
(1943-1944 гг.)**

В статье показана диверсионная и военная деятельность партизан Черниговско-Волынского соединения во время Великой Отечественной войны в тылу нацистских войск на территории Правобережной Украины и Беларуси. Освещаются сообщения советских партийно-партизанских руководителей по борьбе партизан-Федоровцев против нацистских оккупантов. Показано стратегию и тактику борьбы Черниговско-Волынского партизанского соединения. Раскрываются причины эффективной борьбы партизан-федоровцев против врагов.

Ключевые слова: Черниговско-Волынское партизанское соединение, партизаны, Алексей Федоров, оккупанты, Ковельский узел.

Джерела та література

1. Воскобойников В.Б. *Партійне керівництво комсомольськими організаціями партизанських формувань.* //Український історичний журнал. – 1987.– № 7. – 160 с.
2. Эпов Б.А., Старинов И.Г. *Мины в тылу врага.* – М.: "Воениздат", 1963. – 190 с.
3. Жученко И., Савчук П. *Поднимая партизан в атаку: партийное руководство деятельностью партизанских формирований Украины в годы Великой Отечественной войны.* – К.: Изд-во политической литературы Украины, 1984. – 219 с.
4. Замлинський В.О. *Караюча земля: про комуністичне підпілля і партизанський Рух на Волині в роки Великої Вітчизняної війни.* – Львів.: Каменяр, 1965. – 259 с.
5. Зинченко Ю.И. *Боевое взаимодействие партизан с частями Красной Армии на Украине, 1941-1944.* – К.: Наук. думка, 1982. – 184 с.
6. Кентій А., Лозицький В. *Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт в тилу вермахту в Україні (1941-1944).* – К.: "Генеза", 2005. – 408 с.
7. Коньков В. 17/04/11. *Легендарний партизанський командир.*// "Комуніст" № 27 .
8. *Партизанская война на Украине. Дневники командиров партизанских отрядов и соединений. 1941-1944 / Колл. составителей: О.В. Бажан, С.И. Власенко, А.В. Кентий, Л.В. Легасова, В.С. Лозицкий (рук.).* – М.: Издательство Центрполиграф, 2010. – 670 с.
9. Старинов И. *Записки диверсанта.* – М.: – Альманах "Вымпел", 1997 – 408 с.
10. *Україна партизанська. Партизанські формування та органи керівництва ними (1941-1945 рр.): Наук.-довід. вид. / Авт.-упоряд. Бажан О.В., Кентій А.В., Лозицький В.С. та ін.* – К.: " Парламентське видавництво", 2001.– 319 с.
11. *Українська Радянська Соціалістична Республіка у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941-1945 рр. Т-3.- К.: Політвидав України, 1969.- 455 с.*
12. *Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГОУ) . – Ф. 64, – Оп. 1, – Спр. 7.*
13. *ЦДАГО України. – Ф. – 64, – Оп. 1, – Спр. 9.*
14. *ЦДАГО України. – Ф.64. – Оп.1. – Спр. 64.*
15. *ЦДАГО України. – Ф. 4620, – Оп. 3, – Спр. 156.*